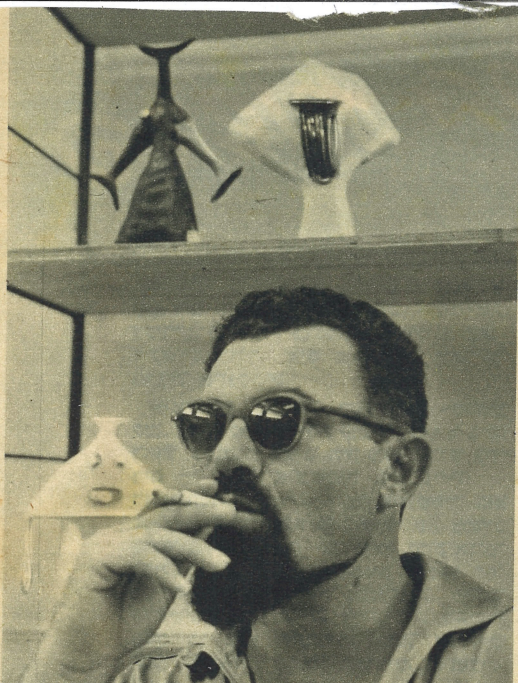

16.9.59
X' 1000 7 2 3

16.9.59
X' 1000 7 2 3

מהפכה של טעם

נחמיה עזר, הפסל שחולל מהפכה קט' נה בישראל — מהפכה בטעמו של הקהל לגבי חפצי אמנות קיראמית מודרנית.

נחמיה עזר ואנשיו מייצרים שני סוגי קרמיקה — כלים שימושיים וכדים אקסצנטריים לקישוט. "תחילה", אומר עזר, "היו אנשים קונים מערכות תה או קפה שלנו סתם לקישוט: איש לא חשב, כי אמנות קראמית יפה גם לשימוש. בינתיים שינו אנשים את טעמם, ואנו הצלחנו עד כדי כך, שהמתחרים שלנו חדלו להקנות דוגמאות זרות והתחילו לחקות דוגמאות שלנו".

תערוכת נחמיה עזר בגלריה צ'מרינסקי בתל-אביב מראה לנו אותו לא כאיש חשיה אלא כאמן לעצמו. מצד שונה לגמרי מזה שמכירים קוני מוצרים של "חרסה". כאן רואה אתה את האמן הערש בחומר כבד וברוך שלו ובדרך שהיא קולה שלו. כדים וגוגינים מסוגים שונים, אגרטלים, צלחות, מאפרות, ועל הכל נסוך חוש של חן ויופי שאין לו אח. תמצא כאן כוסות ומלאכת-זכוכית אחרת, שלצידה הוצרך האמן לעבוד חדשים על כל דוגמה, לעשות ניסויים כימיים על ניסויים. הקומפוזיציה היא, כמובן, סודו של נחמיה.

שדושה אגרטלים מן התערוכה של נ. עזר. שלא כמוצרי "חרסה", הנושאים את הקישוט במישרין על החומר כדי לשמור על האופי הפרימיטיבי של מקום הייצור, מצופים כלים אלה בדיגוג עדין.

סוכריגול או אמן — חושב אתה בראותך את נחמיה עזר המרכיב מש"קפיים כחולים וחושב ברט צרפתי לראשון המעוטר זקן שחור. מסתבר, לא טעית לא בזה ולא בזה. אשר לריגול, אין הוא נוטה מאוד לדבר על כך; ודי ברמו להכנסת-אורחים כפזיה עליו זמן-מה בארץ מן הארצות השכנות. אבל זו היתה אפיוודה קצרה בחייו. לעומת זאת מעט קה אותו האמנות כל ימי חייו, ועליה מוכן הוא לדבר בלי סוף.

נחמיה עזר היה ביחידה הצבאית שנכנסה ראשונה לבאר-שבע, ומאז נכנסה לו באר-שבע בדמו. שם הוא גם חולל, על דעת עצמו, את המהפכה בטעם הקראמי של תושבי ישראל. ובגללו נעשה השם "חרסה באר-שבע" שם ידוע גם הרחק מגבולות ישראל.

כאשר חזר נחמיה ממסע-לימודים

ממושך בחוץ-לארץ — באיטליה, הור לאנד ובריטניה — היו בכיסו שתי הזמנות מפתות של פירמות בריטיות לייצור קרמיקה. מבחינת ייצור קראמי היתה ישראל אז, כלומר לפני ארבע-חמש שנים, מקום קטן-במעלה, והמפעלים שלנו עסקו בעיקר בהעתקת דוגמאות זרות. אהרן רמז, אז חבר הנהלת "כור" שעסק בהרחבת "חרסה" בבאר-שבע, שמע במקרה על נחמיה עזר, בא אתו בדברים, והפגישה הביאה לשיתוף-פעולה שנמשך יותר מחמש שנים. "חרסה" נתנה לנחמיה את האפשרות להקים מחלקה לחפצי-אמנות קרמיים לייצור המוני, בצד ייצורם של פריטי-חרסינה שימושיים למטבח. אמר בטיה, בית-שימוש וכיו"ב.

קצת מוטיק "חרסה" נדד בראשם בראותם את סוג החפצים המודרניסטיים שנחמיה התחיל לייצר, אלא שאיש לא התייחס לזה ברצינות; היום מעסיק עזר במחלקתו יותר משלושים איש, והיא מביאה ל"חרסה" הכנסה נקייה למעלה מ-50 אלף ל"י לשנה.

אחד מחפצי הקיראמיקה ה"אקסצנטריים" של נחמיה עזר. בסיומן סמלי-הפריה הכנענית; אמו נחתו של עזר אינדיבידואלית מאוד.

החפצים ה"אקסצנטריים", למעשה חפצי פיסול קראמי, עיצובם אינדיבידואלי במידה מובהקת; בכמה מהם טבוע סמל-פריה כנעני כיסוד חוזר של הציור. גבי אבני, בעלת הגלריה, מספרת על אשה ששאלה מתוך שמץ דאגה: "אמרי לי, האמן הזה ודאי איש צעיר מאוד, לא כן?" כלל לא. השיבה אבני, קרוב לארבע עים. "והוא לגמרי נורמאלי, אם את מבינה מה שאני שואלת?" לגמרי, לגמרי, נשוי ואב לילד קטן — השיבה אבני. האשה יצאה ונדה בראשה כמטילה ספק במה שמערה.

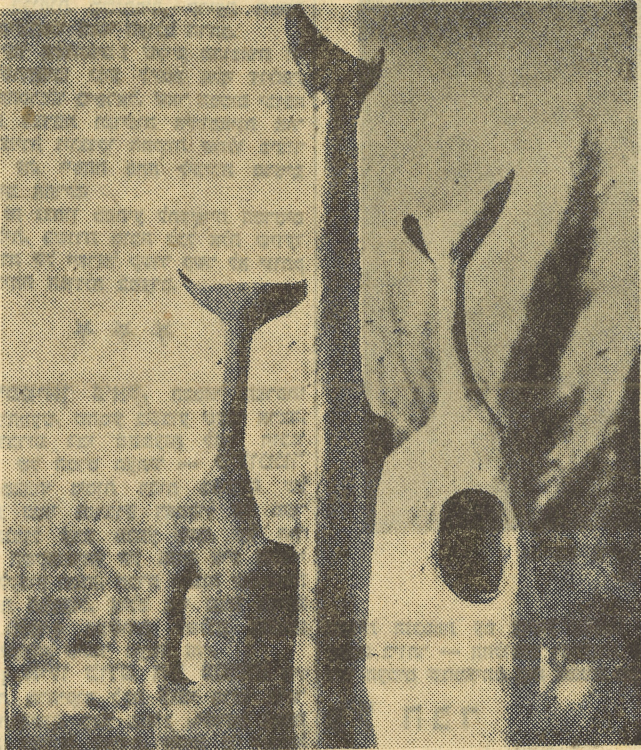
תערוכת עבודות הקרמיקה

בתערוכת יחיד גדולה בגלריה ע"ש צ"מ רינסקי, המשכיות זו, בניגוד לאמנים אחרים, כלמשל אהרון כהנא, שהקרמיקה היא לו רק המחשה פלאסטית של ציורו המופשט או לאחרים המבקשים את היסוד האורגמטאלי בלבד, הרי נחמיה עוז חותר למיצוי יסודות מזרחיים בעבודותיו. יתכן, שעובדה זו היא גם האחראית לכך, שכל העבודות המוצגות צורה של כדים, לחן, אם כי כדים אלה הם לרוב בלתי שימושיים אפילו כארגטלי פרחים. אולם סגנונם של כדים או נאמר אגרטיים אלה הוא במפורש ובכוונה תחילה מורחי. מרטיב קישוטי חוזר בעבודות הוא חרמש הירח, שפעם הוא מגלם נר דולק ופעם אחרת צללית של ראש וכו'.

נחמיה עוז הוא פסל ובחור שזכה הוא אף משתתף בתערוכות של פיסול

נחמיה עוז הוא יליד זכרון-יעקב, ש' למד פיסול ומוזיקה באיטליה ואחר כך המשיך והשתלם בוויטראג' ובחמיית הקרמיקה בהולנד. לפני ארבע שנים הקים מחד לקה לקרמיקה אמנותית בבית-החרושת "חרסה" בבאר-שבע ומייצר שם כלי קרמיקה שימושיים. אולם ליד עיסוק מעשי זה הוא מקדיש את זמנו גם לגיבול הפיצי קרמיקה אמנותיים כמו ידיו, יש להדיישי את שתי המלים האחרונות "במו ידיו", משום של דבר הרי בזה נבדל הכלי הקרמי האמנותי מן השימושי ההמוני. האחרון נעשה בדרך מכנית פחות או יותר (על האבניים) ואילו את הכד האמנותי, למשל, מגבל האמן במו ידיו בשיטה הקדומה, בו השתמש האדם ב' טרם ימצא את האבניים.

וזאת לדעת: הכלים הקרמיים לסוגיהם

נחמיה עוז / אגרטי בן שלש דמויות

בארץ. אך דומה שהוא טרם מצא דרך ל' העביר את היסוד הפיסולי לקרמיקה שלה. בהיותו גם איש מקצוע מאומן בקרמיקה, היוע את סודות הרכבתו של החומר ו' דרך ציורו בצבעים, קשה לו- כנראה לפ' רויץ את תחומי הספציות שלו. מסיבה זו עבודות הקרמיקה שלו הן סתורות ו' אין בהן משום כללים וערוב יסודות אחרים, אך בו בזמן הן גם חדגוניות מדי — על אף עושר הצורות של האגרטיים השונים למיניהם.

הרבגוניות מתגלה גם בשטח הביצוע הטכני והרכב החומר. החימר שבו הוא מגבל את הכלים בדרך "הנקניקית", כלומר על ידי הרכבת נדבכים על גבי נדבכים באצבעות הידיים ועזרת מכשירי פיסול שונים מעץ וממתכת, מורכב לפ' עמים מתשעה מינים, שכולם מצויים ב' נגב. גם הצבעים הם י.ב. מתואמים יפה ורחוקים מצעקנות שיריות.

אגב, עבודות הקרמיקה של עוז נרכשו על ידי מוזיאונים בהולנד ואנגליה, ששם היו לו תערוכות בעבר.

מכאן שהקרמיקה האמנותית היא מתחילת ברייתו בתבית בארצנו וכמו המ' סך להתפתחותה בתקופות קדומות, שנפסקה באמצע.

מותר לומר, שנחמיה עוז מבקש ב' עבודות הקרמיקה שלו, שהוא מציג עתה

זאב תדמור

הקרמיקה של נחמיה עוז

גלריה צ'רינסקי, ת-א

בניגוד לתחומיה האחרים של האמנות הפלאסטית (ציור ופיסול) אי אפשר לטעון, כי בתחום הקרמיקה טועלים אנו בחלל ריק, בלא מסורת מקומית ובינתיים ממקורות. ההפך הוא הנכון: אמנות הקדרות בחבל ארץ זה ידועה לנו למדי. כדים וחרסים ישראלים מצויים בידיו למן התקופה הכלכלית (המעבר מתקופת האבן לתקופת הברונזה), דרך ת' מנות של.

נחמיה עוז, שלמד אמנות זו באירירפה, חייב חוב גוטף: אנו מבקשים לתהות על מה שהביא מהולנד, אנגליה וארצות אחרות באירופה, הער' שות בקרמיקה. על כן יציין מיד: צ' בר זה, שוראי ראה לראשונה כלי קדרות במקום מולדתו, בזכרון-יעקב, לא זו בלבד שאיננו מאכזב את המס' תכל בתערוכתו, אלא שהוא גורם לנו — למראה כמה מכיליו — נחת רוח של ממש. עיקר כוחו באותם כלים צ' נוצים, בריא-מראה, ההולכים בתלם המסורת המזרחית: כלים מוצקים, ש' רשיים, הצומחים מבסיסם הכבד וה' רחב ומתרחמים כלפי מעלה, תוך הת' עדנות מחמדת, לפעמים פתאומית ו' מפתיעה, ומסתיימים בסיה צרה, דמות צהרו של עוף.

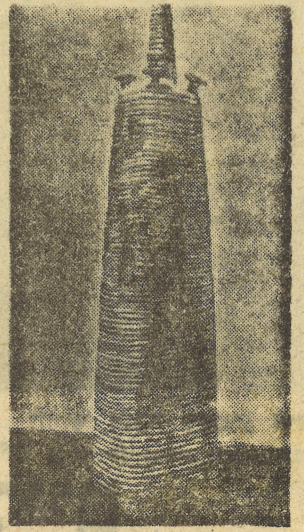
הניגוד של עוז מוכיח יכולת רבה בסכניקות-השריפה וכמה מצבעיו (פ' רונג, הוא הטורקוז הכתלחל-ירקרק; החום והבאז') הם תענוג גדול לעין. פרובלמאטיים יותר הם הכלים המבקישים להתחרות בפסל, אבל אפילו כאן מצויים נסיונות מבשרי-טוב.

אך מיטב הישגו, בתערוכה זו, הם הכדים בעלי הבסיס המלא' בני או המרובע, כדים העשויים בלא' אבניים ולרוב הם עשויים רצוצות רצוצות של חומר. מקור השראתו ב' כדים אלה, דומה שיש למוצאו ביב' שות אפריקה דוקא, אלה הם מגדלי-הטיט של שבטי הטואראג בסחרה, כמו גם מגדלי הטיט של תימן. הרי' בה תום ורומנטיקה יש בהם. ילדים בונים מגדלים כאלה בחול אשר על שפת הים. קישוטי הכפורתיים משמ' שים להם גולת-כותרת טבעית, אם גם קאפריזית למראה. הרישום שעל הכד מרחף על טבעות החומר ובלע בהן הבלעות אורגאניות.

בפרט יחיד זה של חדשנות מקרית — בצורה הישגים בתחום המ' סורתי של הקדרות — נעוצה תרומה חשובה, אישית, של נחמיה עוז, למק' צוע רבי-הדורות של הקדרות הישרא' לית.

קופת ההיקסוס (האלף השני לפני ה' ספירה, 1800 בערך, שהיא תקופת ה' אבות) ועד לקדרות ההלניסטיות, ה' רומיות-ביזנטיות והערביות, ועד לימינו. בימי המנדט עוד פעלו כאן מ' אות קדרים ערביים, בעזה, בירושלים (גם ארמנים), ביפו, בעכו ובכפרי הג' ליל.

כל מי שבא לפעול בתחום הקרמיקה בישראל — מתחייב התחייבות לא מבוטלת, בפני הציבור ובפני הא' לית.

נחמיה עוז — כד

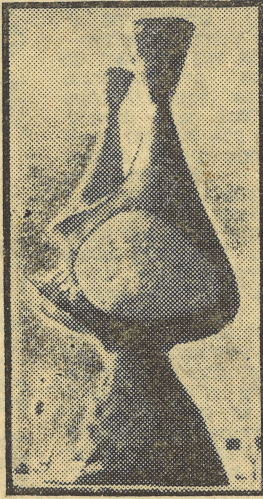
בנוסף, "מגדלי-חול" של ילדים או מבני הטואראג

נחמיה עוז — קרמיקה

פסל המבקש המשכיות בקרמיקה

יה פעם שייך למרחב גידולה והתפתחותה. ואמנם טבעים ע" שרות האגרסלים המוצגים ב" דותם מורחי ברור ומפורש, כמו המוטבי החורר בוואריאציות שונות של חרמש הסהר. האגר" טלים אף מצטיינים בעושר של צורות ויש מהם המתפצלים ל" שתיים שלוש זרועות דמויות צלליות. אולם מעשרות המוצ" גים אין אף אחד, שביסודו לא יהיה כד או אגרסל, אם כי בה" יותם חפצי אמנות, רחוקה מהם מטרה שימושית כלשהי. אם כי עזו הוא פסל ומשתתף בתערו" כות של פיסול, דומה שקשה לו לחרוג מן המסגרת של כלי בית. ויהיו מסוגננים ובעלי צו" רה משונים ביותר, ונמנע מל" הכנים לקרמיקה שלו יסודות פיסוליים אמיתיים. הוא כאילו שומר על טהרת הקרמיקה ומ" כאן מידה מסוימת של חדגונ" יית וחזרה על נושא אחד במר" צגיו...

נחמיה עזר: אגרסל

אך האגרסלים עצמם מצטיי" גים בעושר של דמיון וצבעים מאופקים ומתואמים יפה. עזו מגיע לעדינות דקה בגיטול צו" רות ולהישגים אסתטיים ניכ" רים.

אין

מגילויי האמנות הפלאסטית הקדמוניים ביותר היא הק" רמיקה. כלי קרמיקה מקושטים כבר מצויים בתקופת האבן ה" אמצעית. ביחוד שיגשה אמנות זו במצרים, בבל ויוון. מכאן גם בארץ-ישראל. החימר השרוף הוא גם חומר גלמי ראשון במ" עלה ביצור כלי בית בתנאי ה" מורה התיכון. בתערוכת הקרמיקה של נחמ" יה עזר, המתקיימת תחת בגלר

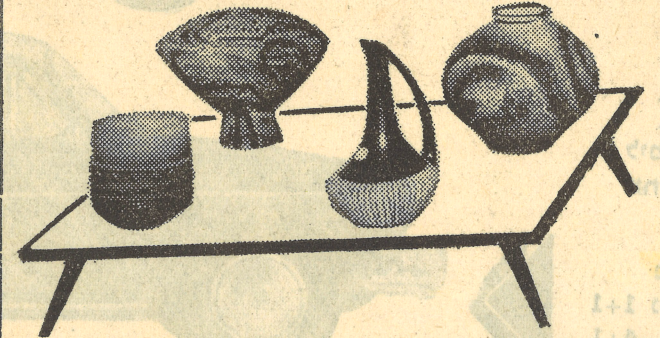
יה ע"ש צ'מרנסקי בולט שהוא מבקש לשותף לעבודותיו אופי מורחי מכוון התנחה ה" סודית, שראו להצמיח המשך לאמנות הקרמיקה במקום, שה

חרסה הציגה מוצרי אמנות

מאת מרדכי ארציאדי

המחלקה לאמנות של מפעל "חר" סה" בבאר-שבע מציגה בימים אלה את מוצריה במוזיאון העירוני של בירת הנגב שבבנין המסנד הישן, לעומת יתר מחלקות המפעל — הסניטרית ואריחי הקיר — היא אמנם הקטנה ביותר. מבין למעלה מ-300 עובדי המפעל, עובדים במח" לקה לאמנות 18 איש. מהזורה של המחלקה מסתכם ב-200 אלף ל"י לשנה (2.5%) לעומת מחזור כללי של 6 מיליגנים וחצי.

אולם המחלקה לאמנות, שנוסדה ב-1956, שנתיים לאחר הקמת ה" מפעל, היא המעניינת במפעל. מיסדה הוא נחמיה עזר. אמן זה שבנה את "התמונות העתיקות" במלון "שרתון" בתל-אביב, עיצב מבחינה אמנותית את אופיה של המחלקה: שילוב אמ" נות אבסטרקטית עם כלים פונקציונ" יד רגישה בארץ. יש לה דמיון עשיר,

ניים — אופי הנשמר גם כיום על ידי תלמידתו פנינה עמיר, העומדת עתה בראש המחלקה.

ביימלהאם קווים אבסטרקטיים סיור בין המוצגים בתערוכה מבי" ליש מיד תופעה בולטת. על המו" צגים אין למצוא לא המויות ולא פרחים. רק קווים אבסטרקטיים, או משחק צבעים יפה של הגלזורה הצבעים אינם צעקניים ורחוקים מ"קישש". הם נעים בין אפור לי צהוב על גוניהם השונים ומבטי" אים את נוף הנגב. על חלק מה" מוצגים ניתן להבחין כי הם חיקוי של צורות קרמיקה עתיקה, כנענית או פניקית, ועליהם קישוט מר" דרני.

בחדר אחד מוצגות עבודות אבי" ניים ועבודות יד בלבד בשני — עבודות יציקה. בין עבודות האבי" ניים היד נראים אגרסלים, קערות בסיסים למגורות ועוד. אך שני מר" צגים משתכים מיד את עיני המבק" רים. האחד קשה להגדרה: יש אומ" רים שהוא פסל אבסטרקטי. אחרים טוענים שהוא כד. שניהם צודקים. זה כד-פסל מרובע שגובהו 90 ס"מ. לא רק צורתו מושכת. את העין שובים הצבעים הנחים והגלזורה הנאה. המוצג השני הוא כד מעוגל וגדול עם שתי קרניים. כד זה ייש" לת בקיץ הקרוב לתערוכה הקרמית הבינלאומית באיטליה.

בחדר השני, המוקדש לעבודות יציקה, נראים כלים שימושיים רבים: סטים של קפה, של מוקא, קערות לעוגות, צלחות למרק, כוסות, ספי לים ואגרסלים. בולטים כאן שני שולחנות נמוכים, שמשטחם עשוי מאריחים מקושטים. המהווים יחד תמונה אבסטרקטית. הפרופורציה בתערוכה בין עבד" דות האבניים והיד לבין עבודות היציקה, אינה הפרופורציה במפעל. בייצור תופסת עבודת היציקה 80 אחוז מכלל עבודות המחלקה. וה" סיבה ברורה. עבודות האבניים וה" יד, תובעות זמן רב יותר ותשומת לב גדולה יותר ומבזבזן שגם המחיר גבוה ואין הוא מתאים לכל כיס. מנהלת המחלקה, הגב' פנינה עמיר, שקיבלה את הכשרתה ה" אמנותית באיטליה וסיירה זמן רב במזרח הרחוק, התרשמה מאמנות המזרח. מאפיינים את עבודותיה קו עדין וצבעים כהים, לא צעקניים.

הקראמיקה של

נחמיה עזר

כלי קראמיקה

עזר

בד כפסל? ,הרגשתי שלא אוכל לתת חלקי לפיתוח הארץ על ידי היותי, אמן סתם, ראיתי צורך במשהו מעשי יותר, והחלטתי כי עלי לפתח את ענף הקרמיקה שאיננה שימושית גרידא, אלא עיקר תפקידה הוא — להביע ולקשט". לפני ארבע שנים הקים נחמיה עזר את המחלקה לקרמיקה אמנותית במסגרת בית" החרושת, "חרסה" בבאר שבע, המייצר חר" סינה סניטארית. לפני כשלוש שנים ניסה לייסד בית-ספר לקרמיקה בסיוע משרד ה" עבודה, במסגרת המרכז להכשרה מקצועית. כוונתו של בית-הספר היא — להכשיר קד" רים בסגנון פרימיטיבי, מתוך תושבי הער" לים בבאר שבע. מסיבות טכניות נכשל נס" יון זה ולא הקים אלא, דור", אחד של תלמי" דים שלמדו במשך שנה וחצי. חמישה מבין התלמידים הללו קלטו עתה המחלקה לקר" מיקה שלד, "חרסה" — אלה הם עולים צפון אפריקה ועיראק — ביניהם שתי ה" תלמידות המצטינות, זקלין ביטון בת ה" עשרים ושתיים, ועליזה מאיר, בת העש" רים ושש.

התערוכה כולה מוכיחה את עצמת מרצו ויוזמתו של נחמיה אשר כפי הנראה ראה יותר מכסף שמוכר ה"ה לעכל, הושפע מ" מקורות רבים ומגוונים מדי. "האונברסיט" אות שלו" דומה, לבניו את מבוכתו יותר משיעו בידו לגבש לעצמו דרך עבודה משלו ולפתח את טעמו האמנותי. אין אתה חש באישיות אמנותית מוגדרת העולה מן העבודות הללו, אולם בשעה שהמורה הוא בכלים השמושיים הסימטריים שאינם מתמרים ליותר משהנם, הרי אפשר לקבל אותם ואף ליהנות מצורותיהם הטובות ומן העיבוד המשובח.

רחל אנגל

את תערוכתו של נחמיה עזר המציג ב" צ'מרנסקי כארבע מאות(1) עבודות קרמי" קה, צריך לראות בכמה ביקורים שונים. וזאת לא רק בגלל מספר המוצגים הרב — שהרי אלה מאורגנים קבוצות-קבוצות בצור" רה שאפשר להתגבר עליהם — אלא בעיקר בגלל השוני הרב שבסגנונות, בתפסות, ב" אופיין של היצירות ובטעם הטוב — או ה" רע — המציין אותן. צד כצד עם אגרסלים, כדים וקערות — נעמים מאד לעין, הן ב" צורותיהם והן בביצוע החלק או המחוסס ובצבע חיוני, מוצא אתה התקלוליות של דמויות ופצצות אשר בהרכבם המסובך וה" הבעות המפצצות לעתים מפילות עליך פחד. הכאב החריף ביותר נגרם לך על ידי אותם ה"אנשים" העשויים קרמיקה, א" שר בגולגלתם פתח גדול, מוזג יפה בשביל גבעול-פרחים העתיים להציץ מעל לעי" ניים. האף והפה המצויירים על פני "ראשו" של הפסל.

ל"קרמיקה הבעתית" זו הגיע נחמיה עזר — אגב: הוא נעזר בהכנת העבודות המוצ" גות על ידי שתי תלמידותיו זקלין ביטון ועליזה מאיר — אחרי תקופה ארוכה של למודים וגדודים בארצות שונות. נחמיה הוא פסל אשר קבל את ראשית השכלתו האמנר" תית בבולגוניה שבאיטליה, לשם הגיע עם הצבא הבריטי. אחרי תקופה קצרה של לר" מודים באוניברסיטה, למד כשנה אצל חובב איטלקי, אחר כך עבר להולנד ולמד פיסול וויטראז' באמסטרדם. במשך שלוש שנים, בצרפת היה תלמיד לפיסול ב"גראנד שר" מייה", הוא שב לאיטליה והשתלם במלאכת הפסיפס, ולהולנד שב לשם לימוד חימיה קרמית. תחנה אחרונה זו עשה עזר כבר מתוך מחשבה ברורה להקים בארץ בית" חרושת לקרמיקה אמנותית. מדוע איננו ער

Nehemiah Azaz

NEHEMIAH Azaz of the Harsa Factory, Beer-sheba, is exhibiting, at Tracilin, Haifa, ceramics which he has executed with the help of two assistants and which are not intended for future mass production. The objects consist of evocative studies in expressive form which start out from bowls, vases, candelabra, drinking jugs and, in some cases, combine historical ideas like the Horns of the Altar. The clays used are all Negev and the articles have been fired at different temperatures up to stoneware.

It is not, however, so much a matter of form in itself, although at times modified in the firing, as of the influence of colour and glaze on form. Thus the green glaze seemingly spilled over the natural body, as in some Islamic ware, is intended to produce a definite design. In one hand-painted vase the black is glazed and the yellow unglazed, while the areas created stand in relationship to the contours. I particularly liked some speckled blue and light brown vases.

The pottery is both wheeled and coiled. Again the coiling, in its turn, relates the decorative to the contours. Coils may build up the body to the two vertical Horns; a jug, turned on the wheel, may possess a coiled spout. In both instances the horizontal lines of the coiling give substance to the body.

Although the purpose of the exhibition is artistic and not utilitarian, it still remains true that the most interesting results have been obtained where aesthetic theory coincides with the technique of pottery. A large, outwardly bulky article is easy to handle out of all proportion to its size and appearance.

After allowance has been made for exceptions, Azaz, on the whole, has been most successful where his objects are comparatively small, least complex and most unified in shape and colour. H.

תערוכה

קרמיקה לנחמיה עזז

(גאלריה ע"ש צ'מרינסקי, תל-אביב)

מצא א. לרנר

בגאלריה ע"ש צ'מרינסקי בתל-אביב מוצגים עתה כלי קרמיקה וע"י בורות קדרות ממעשי ידיהם החדשים של אמן הקרמיקה נחמיה עזז ותלמידי דותיק ו'אקלין ביטון ועליוה מאיר. נ. עזז (ויידמן) הוא יליד זכרון-יעקב, שהשתלם בחימיה קרמית בהולנד והוא עובד במפעלי הקרמיקה של "חרסה" בבאר-שבע. תערוכתו הראשונה נערכה לפני כארבע שנים ב"מקראסטודיו" בתל-אביב.

התערוכה מפגינה את האפשרויות האמנותיות הצפונות בענף הקרמיקה העתיק המתחדש בארץ, ומעידה על שליטתו של עזז בשיטות העיבוד השונות. הכלים המוצגים — מסביר עזז בשולי הקטאלוג — אינם שייכים מושגים במובנה המצומצם של המלה ותפקידם העיקרי הוא חזונית והבעתית. כלומר: הוא מתכוון לפיסול קרמי, שיעקר תפקידו להסב לצופה הנאה אסתטית. ואמנם יש כאן עושר של טאקטיות המהנות את חושי הראייה והמימוש גם יחד. מה שאין כן כשאנו מבקשים כאן ערכים פלאסטיים ממש, מעשי פיסול באמצעי הקרמיקה. במקום פסלי קרמיקה מוציא עזז מתחת ידיו מעשי תקשט ("אובז'ה ד'אר"). שלא כולם שלמים מבחינת מיכנה הצורות וצירוף הצבעים. רבים מהם לקויים מבחינת הקומפוזיציה או עמוסים קישוטים אקלקטיים מירורים בנוסח הצארוק. ליקוי זה בולט בכלים, שבהם הוסיף עזז ללא צורך רישומי צבע פיגורטיביים, שאינם משתלבים אורגנית בצורה הפלאסטית של הכלי. והתוצאה — שעטנו הרחוק לא רק מכדיהם המצויירים של היוונים הקדמונים ומכלי החרסינה של אמני אנגליה המאוחרים, אלא גם ממיטב הקרמיקה המצויירת של אמנים מודרניים כפיקאסו ומירו.

אנו מחכים עדיין להופעתו של פיסול קרמי ממש, מודרני בתפיסתו ובאמצעיו הטכניים. כהמשך לקרא מיקה הפרימיטיבית של גלוסקמאות החרס דמויות האדם שנתגלו בחפירות בארץ.

Azaz Shows Fine Pottery

THE collection of wheel-thrown and coiled pottery produced by Nehemia Azaz and his apprentices, Jacqueline Bittun and Aliza Meir, is now on view at the Chermirinsky Gallery in Tel Aviv. It contains a number of pieces of admirable shape and interesting texture.

As usual with this master potter, his work approaches abstract sculpture and is intended for decorative purposes although a few of the ceramics — bowls and small jars with insides glazed in a contrasting colour — can be used functionally. He has turned away, for the time being at least, from his former complex, rather capricious shapes, and has concentrated on strong, simple lines with a decided gain in elegance.

The female figure is the basis for most of the vases — some reminiscent of Henry Moore sculpture — and others seem to be founded on bird shapes. The vessels nearly all have crescent-shaped mouths, topping a long neck leading down to a swelling, spherical lower half.

Much of the work is unglazed, with ridged or cracked surface in the colours more or less natural to clays, browns, dull reds and creams. Azaz has also made much use of "slip" (a semi-liquid material made of finely ground clay mixed with water to about the consistency of cream) to add interest to surfaces.

There is one really beautiful vase, about 70 cms high, with long slender neck and swelling base on three small feet, with the brown earthenware showing through the cream "slip," which makes a most satisfying piece of deco-

N. Azaz: Pottery Ornament. From the artist's current exhibition

ration. Some of the double, bird-like vessels, partly glazed, are likewise most interesting; and I particularly liked the smaller, amphora-shaped jars glazed in pale greens and Prussian blues.

This is the best arranged pottery exhibition I have seen here, for which the credit goes to Mr. Heskia, of Heskia and Blumenfeld, the interior decorating architects. Would-be purchasers can really get an idea of how some of these pieces would enhance their homes. S.W.

קרמיקה של נחמיה עזז

אחד המוצגים בתערוכה

כח של עזז הוא לא רק עיצוב הצורות אלא בהרכב הצבע. גווניו שונים של הצבע מעובדים בחלקם בחומר. רבגוניות של הצבעים מעידה על טעם הטוב של עזז וגם על הטכניקה המפורחת שלו.

הצורות הן נאות וגורמות לתנאה אסתטית. עבודות של עזז נמצאות במוזיאונים של הולנד ואנגליה. רעיה גר

מסורת עתיקת-יומין לקרמיקה אצלנו וגם בעולם כולו. ענף אמנות שייך מושי זה היה ידוע עוד בימי קדם. דברי חרס ישראלים שונים מזמן העתיק ביותר נמצאו במקומות שונים בארץ. מלאכת הקרמיקה המורכבת מ'עיצוב החומר והתקשורתו על ידי חום גבוה, הולכת ומתחדשת בזמננו אנו וחלק גדול בהתחדשות הענף הזה אצלנו לנחמיה עזז — מנהל מחלקת הקרמיקה האמנותית בבית החרושת "חרסה" בבאר שבע.

עזז מציג כעת בגאלריה צ'מרינסקי בתל-אביב תערוכה של עבודות קרמיקה — קה — יחד עבודתו במשך השנה האחרונה, יחד עם שתי תלמידותיו ויקל לין ביטון ועליוה מאיר. נחמיה עזז הוא יליד הארץ. התחיל ללמוד אמנות באיטליה לשם הגיע עם הצבא הבריטי, המשיך "בגרנד שומייה" בצרפת ובסוף למד ויטרוני-פיסול וחימיה קרמית בהולנד. במשך הזמן רכש לו גם נסיון בכמה בתי מלאכה בחוץ לארץ. העבודות המוצגות בתערוכה זו אינן שימושיות במובן המצומצם של המלה, תפקידן העיקרי הוא חזונית והבעתית. יש להן ערך אסתטי ושמשי גם יחד. רובם הם מוצרים אמנותיים אינדיבידואליים שעושים לפי שתי שיטות: אחת העתיקה ביותר שיטת הטבעתית — בה מתורגם סליל של החומר מתוך בסיס הכלי ומתחבר באצבעות והשניה — בה גלגל הקדרים (אבניים) שעליו נתון החומר מסתובב במהירות רבה בזמן שאצבעות האמן מכוונות אותו.

1959 מאי - אפריל "כור" 151

מוצרי עזו ב"חרסה"

22-23 - 1959

כה" את מיטב הגאון הלאומי שלהם. לעבריים, בעיקר לאישהעם עובד האדמה, או הרועה הנודד עם צאנו שימש בעיקר כלי-חרס להנאה אסטטית, ולא במקרה קראו אבותינו לבית המלאכה לקד"רות-הימר "בית היוצר" — שם יחסני רב-משמעות בשפה העברית, שפה שאין בה מקריות במתן חשיבות לשרשי ניבית.

מאז 1955 עברו על מחלקת הקרמיקה האמנותית שב"חרסה" באר שבע עליות וירידות. אך נחמיה עזו עצמו, שלמד קדרות אמנותית בבתי ספר גבוהים בצרפת, בהולנד ובאנגליה, ומוצריו הקרמיים הויזואליים, (שאינם נועדים לשימוש כי אם לאביזרי אמנות דיקורטיביים) מצאו דרכם לכמה מוזיאונים מכובדים באירופה ובארצות הברית — מעיד עתה על מחלקתו ב"חרסה" כי היא נמצאת ב"מצב סטאטי מניח את הדעת". מסלול העבודה קבוע, המוטיבים העיקריים בעיצוב הצורה והעיסוק של המוצרים המגוונים, החל מפמוטים כבדי-סבר ועד כדונים פעוטים לסגליות — וביניהם מבחר מגוון של אגרסלים, קערות, מגשים, מערכות לתה, לקפה ולפירות וכד' — נבחנו ונתגבשו, והדרישה בשוק הישראלי למוצרים אלה אינה פוחתת כיום בעליה. גם המשלוחים הנסיוניים לארצות הברית ולקנדה בעיקר — נראה ויהיו חיוביים ובעלי סכויים ליצוא מסחרי מתפתח.

אף על פי כן יש גם חדשות במחלקה: קדרות-אבניים, המעסיקה עובדת קבועה ו"קרמיקה הבעתית" (Expressive Ceramics), שהיא פניה "האחרות" של הקרמיקה השימושית, ואיננה פונקציונלית כי אם ביטוי צורני בלבד הניתן לחומר היולי.*

במחלקת הקרמיקה של נחמיה עזו ב"חרסה" עובדות כמעט

* ראה להלן הפרק על תערוכת עזו ב"טרקלין" חיפה.

כאשר הוקצה לנחמיה עזו, — אמן לקרמיקה, בן זכרון יעקב — משהו מקום בינואר 1956 ב"חרסה" באר שבע, להכניס "דם" לקרמיקה האמנותית-השימושית של ארץ ישראל, הגיש עזו כעבור זמן קצר לשוק הישראלי קרמיקה "אישית" שהיסוד האמנותי שבה לא פגם בתכלית השימושית שלה היא נועדה. ואפילו ניכרו בצורות ששיות למוצרי גישושים וחיפושים שלא תמיד נמלטו מן החיספוס המנחש, שמקומו במעבדה יותר מאשר בחלון ראווה — זכו מוצריו לפופולריות דוקא בחלונות-הראווה של המהדורות שבחנויות, ועקרת-הבית הישראלית התחילה להבין חין בהם כבמוצרים המזדקרים לעין בייחוד צורתם ועיטורם. הקרמיקה השימושית-אמנותית של "חרסה" הפכה להצלחה גדולה, והשפיעה — בידועין ושלא בידועין על התעשייה הקרמית-השימושית של ישראל כולה.

נחמיה עזו לא ראה בהצלחה מקום לשכרון-חושים. תוך פכחון של אמן מחפש, ידע כי רחוק עדיין היום בו ימצא מנוח לעצמו ודרכו בקרמיקה תהא נהירה לו עד הסוף. יחד עם זאת, עשה דבר נכון: לא קפץ מסגנון לסגנון, לא חיפש להדהים את השוק מדי כל עונה מחדש, ולא עבר את תחומי האסטיטי-הגיוני אף בנועזות שבצורותיו. הוא ביכר להעמיק את הנוסח שלקראתו חתר: החיאת צורות קרמיות עתיקות של העברי בארץ ישראל, המעלות זכרון המדבר ותשוקתו של איש הציביליזציה המדברית לראות בכדי-החרס לא רק כלי לשימוש מוגדר, כי אם גם מוצר ויזואלי, להגות בו את העין, לצקת בתוכו את כמיהת האדם ליופי, את הצורך שלו לחוש עצמו "יוצר", ללכת שבי אחר דמיונו ולשמה לכו בהכנעת חומר היולי לטעמי ולכשרו. והן לעבריים בארץ ישראל הקדומה שימש כד החרס ודאי תחליף גם "לפסל ולתמונה" שנאסרו עליהם ולא טיפחום בארצם, על אף שהעמים מסביב השקיעו באותה תקופה עצמה דוקא באבן ו"במס"

התערוכה ב"טרקלין"

בתערוכותיו של נחמיה עוז תפסו עד כה את העין מוצרי הקרמיקה שלו הנמכרים תחת השם "חרסה" — במיזוג הנאה שבין הצורה המקורית לבין התכלית השימושית הברורה. השם "חרסה" זוהה עם אגרטלים, מערכות לקפה ולפירות, קערות, פמוטים, כדים וכד'.
ברם, תערוכתו של נ. עוז המוצגת עתה ב"טרקלין" בחיפה חורגת לחלוטין ממסגרת זו. זוהי התערוכה הקרמית הראשונה בישראל שכל-כולה צורנית-הבעתית בלבד, ואין התכלית השימושית תופסת בה מקום.

מיצירות עוז בתערוכת "טרקלין"

אין ספק, נ. עוז צעד צעד קדימה בתערוכתו הנאה. תחושתו את סגולות חומר הנגב העמיקה ותפסתו את אפשרויות הגיוון הפלסטי שבצורה הקרמית הגיעה עד לנסיונות מורכבים ונועזים. חלק מהיצירות הקרמיות בתערוכה ב"טרקלין" עשויות ביד, חלק על אבניים. לעזו סייעו בתערוכה שתי תלמידות. לאף אחת מן היצירות לא ניתן שם מוגדר, אך מכנה משותף של אחידות סגנון אמנותי מקשרן ביניהן. הסגנון הוא סגנון סתום-הבעה ועם זאת מוחשי ופלסטי בקווי הצורה.

באנגלית קוראים ליצירות קרמיות מסוג זה בשם Sculptural Ceramics. נ. עוז מחפש זהות ביצירותיו אלו עם הקרמיקה של ימי-קדם, בעיקר אצל העם העברי היושב בארצו ומחפש מבע לדמיונו ביצירות עשויות מחומר אדמתו. ואולי מרמז עוז לצורות האופנה הקרמית בעתיד דוקא, זו המשלבת בתוכה גם את רמזי העבר.

התערוכה מהנה את העין ומעוררת את הדמיון האסטטי. מוצגיה לא באו עדיין להתדפק על דלתות השוק, כי אם לסכם בעיקר שלוש שנות עבודה של אמן קרמי בישראל.

ר. ב.

אך ורק נערות — מבנות באר שבע, שבאו ללמוד קדרות והפכו למומחיות לה. עוז גורס פועלות במחלקתו יותר מאשר פועלים. רכות נשיית, דמיון נשי ותחושה קולעת יותר של סגנון — ונוסה שיש להם סיכוי ליהפך ל"אופנה-הצלחה" יש להן — לדעתו של עוז, וביחס לסגולתן להטות אחריהן טעמו של רחוב — גמישות הן לדבריו — יותר ממנו עצמו. כמובן עובדות הנערות כתלמידותיה, והן מתחילות מא' ב'. את הצורה צר לרוב עוז עצמו, העיטורים נמסרים להן בקוים כוללים בלבד. הפרטים, הגווני, צירופי צורת-הצבעם — בכל אלה עצמאיות הבנות כאשר הן מגיעות לשלב השתלמות גבוה.

ואולי דוקא הן, בנות באר שבע שהגיעו לבירת הנגב עם ולאחר קום המדינה, ברובן המכריע מארצות המזרח הערבי, שבתוך זכרונותיו האמנותיים הקדומים מחפש עתה עוז את השראתו הקרמית — אצלן ההד לחיפושיו אלה מהיר ודק במיוחד, ותחושתן נענית ללימודו לא פחות מאשר תודעתן.

המחלקה לקרמיקה אמנותית עומדת עתה להתרחב ב"חרסה" במידה ניכרת. בנין חדש, מיוחד לצרכי המחלקה עומד בחצר "חרסה" בשלב סיומו. בבנין יוצב תנור מיוחד לשריפת הגופים האמנותיים שנקנה במסגרת השילומים.

התנור שנקנה במיוחד הוא חשמלי (1350 מעלות) ופועל בשיטת Hertwagenoffen: העגלה נכנסת אל התנור מב-חוף, ז. א. מעמיסים אותה עוד בטרם תיכנס לתנור, ומעליה שורפים בתוכו את המוצרים. התנור אינו קונסטנטטי — מדלי-קים אותו לשריפה מסוימת, ובתום התהליך — מכבים אותו. זהו תנור חדיש ביותר, בס"ה 4-5 שנים בשימוש בעולם כולו, והוא נחשב כסוג תנור חסכוני ביותר ביחס לתצרוכת דלק. הוא בנוי כך שאפשר להוציא את המוצרים הנשרפים בתוכו עוד לפני שהתנור מתקרר, וכן להכניס לתוכו תוצרת בעודו חם.

תחולתו של התנור 3 מ"ע, ובמדה והחומר יהיה עשוי לשאת בהבדלי הטמפרטורה בצאתו מחום התנור לאויר — אפשר יהיה לשרוף בתוכו פעמיים ביממה, 12 שעות בכל פעם, וכך תינתן למחלקה האפשרות לייצר כמות שהיא פי שלוש בערך מזו המגיעה כיום בשיאי-הייצור בתנור-המינהרה הכללי של "חרסה". בדצמבר 1957 יצרה המחלקה של עוז כ-8000 יחידות בחודש — מבחינת התנור החדש ניתן יהיה לייצר כ-20,000 יחידות לחודש. כן יאפשר המיבנה החדש הרחבת המחלקה עד קליטתה כ-50 עובדים (עובדות) קבועים.

הבעיה העיקרית מבחינת הייצור תהיה עם הרחבת המחלקה: מתן הכשרה מהירה ויסודית לכוף אדם זה, דבר התובע בדרך-כלל זמן ומתבסס לא-מעט בארצות תרבות כבארצות בהן הקרמיקה נשארה ביסודה חלק ממלאכת מחשבת פולקלורית-עממית וכפרית — על מסורת בת דורות ואימון סובלני, הנמסר לא-פעם בצורת מורשת משפחתית. לכן יתכן, שאף אם יסתיים בנין המחלקה, ויוצב התנור החדש עדיין תייצר המחלקה לא יותר מ-15 אלף יחידות לחודש, על כל פנים בחדשים הראשונים. סכויי השיווק של הייצור המוגדל אינם מדאיגים — לדעתו של עוז. כיום קולט השוק הישראלי כל הנוצר בבאר שבע, ואין המחלקה מספקת את הדרישה כולה, וזה ללא כל התחרות מס-חרית עם מוצרי "לפיד".

כן יש לקחת בחשבון מבחינת כלל מייצרי הקרמיקה השיי-מושית והאמנותית בארץ: העליה החדשה עדיין לא נכנסה לפוטנציאל הקונים, והיא תשולב בין דורשיה בצורה הדרגתית. לעומת זאת קונים ברוב חשק קרמיקה ישראלית התיירים המבק-רים בארץ, אך בעיקר מזכרות פשוטות, כי החומר שביר, והם חוששים לתנאי התעבורה על אחריות-הם. לעומת זאת טרם התפתח בארץ מנהג הרווח בארצות אחרות בהן קיימת תעשיה קרמית: החנויות המוכרות אצלנו לתיירים אינן מוכנות לטרוח במשלוח ההפצים הקרמיים לכתובת התייר בארצו.

במחלקה החדשה יושם הדגש בעיקר על הרחבת ייצור הקר-מיקה השימושית.

מוצרי הנוי ההבעתיים יהיו מיועדים בעיקר לייצוא. בין המוצרים השימושיים יהיו מערכות שלמות ורבות-יחידות לתה, לקפה, לפירות וכן מערכות מוקטנות של אוכל.

11 SEPTEMBRE 1959

ET LITTERAIRE

SCULPTEUR AUX ASPECTS DIVERS

Néhémia Azaz expose ses céramiques

UN art inspiré par la poterie primitive", est-on tenté de dire en voyant l'intéressante exposition de céramiques de Néhémia Azaz, qui se tient actuellement à la Galerie Chermirsky; on regarde de plus près, et l'on pense: "Influence du fétichisme des anciennes tribus indiennes ou africaines".

Les deux opinions sont valables, comme d'autres encore pourraient l'être, et pourtant, chacune d'entre elles ne serait qu'un des aspects de l'art de Néhémia Azaz; un art qui est l'aboutissement d'une continuité jouant dans une région géographique donnée: Celle dans laquelle il travaille.

LE "STYLE BEERCHEVA"

Azaz, qui déjà exposé en France, en Hollande et aux Etats-Unis, travaille à Beercheva, qui est le centre de la fabrication de la céramique dans le pays.

"Si je travaillais à Jérusalem ou à Safed, mes oeuvres seraient différentes de ce qu'elles sont", me dit-il. Je crois que la fameuse polémique sur le caractère universel de l'Art est vide de sens; il est évident que l'Art est universel, en ce sens qu'il est partout la recherche de quelque chose d'élevé et d'indéfinissable, mais il n'en est pas moins conditionné par

la région géographique et tout ce qu'elle comporte, lui servant de cadre. Cette région est, pour

moi, Beercheva. En conséquence, je suis persuadé que mon Art a bien des points communs avec celui de toutes les civilisations qui ont fleuri dans cette ville et dans sa région".

UNE OEUVRE...

Mais avant d'essayer d'analyser sa création, jetons un coup d'oeil sur les oeuvres exposées.

Un premier coup d'oeil sur l'ensemble de l'exposition suffit pour se rendre compte que rien de ce qui est présent ici ne comporte un caractère utilitaire. On peut, évidemment, trouver des vases, des écuelles, ou peut-être encore quelques autres objets "d'usage courant", mais aucun d'eux n'a été conçu dans cet esprit.

La raison en est claire; Azaz est, avant tout, un sculpteur qui a déjà exposé à plusieurs reprises. C'est ce qui explique les éléments sculpturaux, les recherches de formes et de volumes que l'on retrouve dans la majeure partie des pièces. Certaines d'entre elles ne sont

que la concrétisation dans la matière, d'une silhouette peinte qui constitue le point de départ de l'artiste. Sur d'autres, on trouve des éléments décoratifs, linéaires ou rappelant la fresque égyptienne.

Nous avons dit qu'Azaz est un sculpteur; c'est sans doute pour cette raison que toutes ses céramiques sont conçues à partir de formes sensées être humaines. Dans la plupart d'entre elles, on retrouve le symbole phallique, ou celui de la féminité, thèmes de la fécondité chère à l'artiste.

... TRES AUDACIEUSE

Audacieux à l'extrême dans sa conception, l'artiste élargit sans cesse le champ de sa création grâce à une technique dont il connaît tous les secrets et qui lui permet de réaliser des tours de force qui dépassent l'entendement du profane. Pour cette raison, il déborde le cadre du "moderne", tel qu'il nous est proposé dans les vitrines sous forme de certains vases d'inspiration relativement limitée.

Préférant les oeuvres de grandes dimensions, qui lui permettent de donner toute sa mesure, tout son élan, il n'en dédaigne pas pour autant d'exquises miniatures à la matière figée dont le patin contraste avec l'écorce boursouflée ou rugueuse des oeuvres de dimensions plus imposantes. Ces miniatures sont dues aux deux jeunes apprenties de l'artiste, une tunisienne et une marocaine, Jacqueline Bittan et Aliza Méir dont Azaz espère beaucoup.

L'exposition restera ouverte jusqu'à la fin de la semaine prochaine.

Gabriel ROTH

יומן באר-שבע

הרמיקה אמונתית - מוצר חדש בנגב

מחלקה חדשה של "חרסה" מיצרת חפצי-מוזקרת ליצוא ובשכיל תורים

ביר לקפת-חולים, שלא יתכן להשאיר ישוב שלם בימי-שבת בלי תורנות רופא או חובש, וצריך להניע את הדאר שיפתח סוכנות שלו באפקים, כי כבר לא די בשרותי הדאר הנע, והקו-הקנימת ומשרד-החקלאות חגבים לדעת, מה רב הנזק הנגרם על-ידי הלנת השקר לפועלים חקלאיים — ויש שמלינים שכן שלשה חרשים! ויש עוד בעיות.

בשבוע שעבר באו השנים לכאר-שבע — לסניף "מגן דוד אדם" — בענף אחר לגמרי. הפעם לא לדרש אלא לתת, ולתת מתנה יקרה מאד — דם. מארעות-הגבול בשבועות האחרונים הניעו את תושבי אפקים לדון על חלקם במאמץ הבטחוני של הארץ. העירה צדו אינה מסגלת לתת לקרן-המגן תרומה ראויה לשמה (מכבידה הלנת השקר!) לכן החלט, לפי הצעת חברת הועד, סעידה אסולין, להכריז על התרומה דם. בימים ספורים נרשמו עשרים תורמים, ושלשה-עשר מהם כבר מסרו את תרומתם למגן דוד אדם — דם שיציל בשעת הצורך חיי דם של מגני הגבול.

ה. בראמר

סלל ורוע חדשה ממסלת הנגב לאזור המעשיה בבאר-שבע.

להנחת סר-מסלה זה מחכים רבים מן המפעלים הקימים, אך לדבר תהיה חשיבות רבה גם לגבי מפעלים חדשים. בשבוע שעבר הודיעו מחברת "חרסה" וחול נר, כי ליד ורוע-המסלה לאזור המעשיה ייקם תוך שנה מתקן מיוחד לשטיפת חול-זכוכית, הציוד כבר הזמן במסגרת השלומים. שטיפת החול תשפר את טיבו במדה שיוכלו ליצר ממנו זכוכית למכשירי-אופטיקה צדינים. כ-13 אלף טון חול יעברו ברכבת מן המתקן החדש לשר לבית-החרשת "סניציה" במפרץ חיפה ולבית-החרשת אחרים.

דם - לקרן-המגן

רפאל אביטבול הוא מזכיר מועצת פועלי אפקים, ויחידה מציאנו הוא ראש הועד המקומי שם; שניהם גיי הצליה החדשה, ולעתים קרובות רואים אותם בבאר-שבע, מטפלים בענף גיה של עירה חדשה בנגב. כבר היום יושבים באפקים 1800 נפש, ויש מה לעשות, "לא חסרות צרות", יש להס-

התורים הרבים הבאים לבירת הנגב שואלים לעתים קרובות לחפצי-מוזקרת אפנינים לנגב, אך מלבד בקבוקי חול צבעוני אין מציעים להם דבר. מבחינה זו התחיל להסתמן שנוי עם בואו של פסל צעיר — נחמיה עזון שמו — לבאר-שבע. נחמיה עזון הוא המנהל של מחלקה חדשה בבית-החרשת "חרסה" באזור-המעשיה של באר-שבע. זה לא כבר חזר עזון מהשתל-מות בחמיה קרמית בצרפת והולנד, ומחלקתו מתחילה ליצר כלי-בית-אמונתיים.

במחסן המפעל כבר ראינו חפצי-קרמיקה עשויים בטוב-טעם ובשפע צבעים צדינים: צנצנות-פרחים, מאפרות, פדים, קערות, מכל דגם עושים רק כמאה וחמשים פלים, והקשור טים חוררים בחמשה חפצים לכל היותר — לשם העלאת ערך המוצר. הד מנות נתקבלו מאוסטרליה ומארצות הברית, ויש להגות, כי מעתה יבואו על סופם גם תורים בנגב.

עוד 120 פועלים

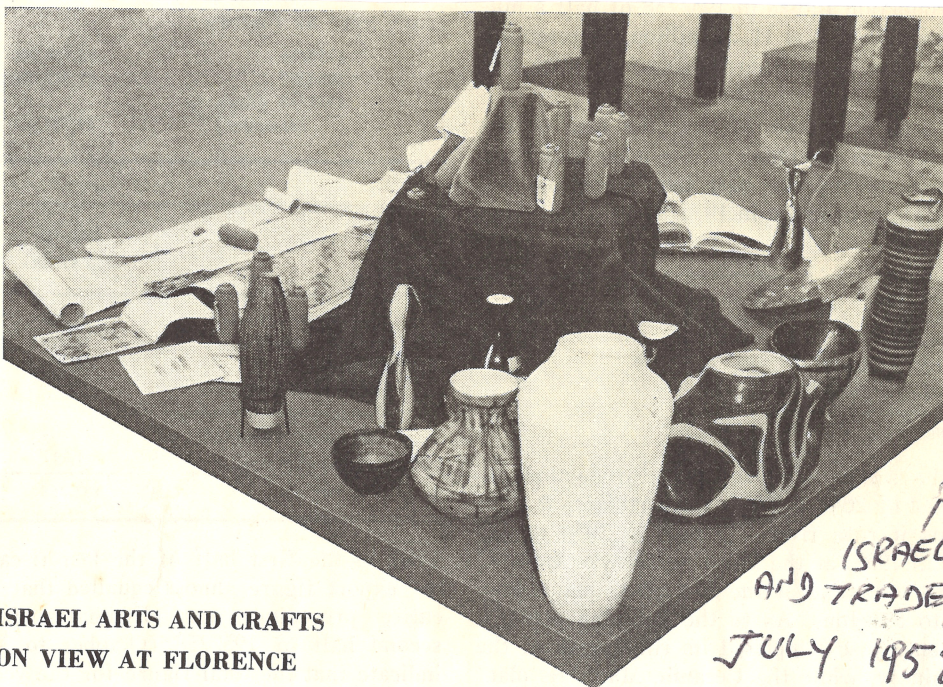
בשמונים אחוזו משתמש בית-החרשת בחמר-גלם ישראלי, אם תרסית או חול-זכוכית ואם גבס. בימים אלה נודע, כי הגיאולוג מ. סקידלסקי מבאר שבע גלה במכתש-רמון מרבץ עשיר של חרסית מיחדת.

עתונאים, שסיירו בשבוע שעבר במפעל, התרשמו מהתקדמות היצור. "חרסה" מיצרת בעקר גופים סניטריים, ומוציאה פעשרת אלפים יחידות לחדש, המספקים את העיריכה הארצית. מעתה מבקש המפעל להתרכז ביצור לצרכי צווא, והכונה היא ש-30 אחוז לפחות מן היצור ישלח לארצות-חוץ.

עלשו מסמים את הבניה של שני תנורי-מנהרה חדשים והתקנת מכור גות ליצור אריחי-חרסינה בקרוב תפתח מחלקה, שתוציא מליון אריחי חים לשנה. יצור זה יאפשר למפעל לתת תצטוקה קבועה לחלק מעובדיו. היום עובדים ב"חרסה" 190 פועלים, שלמדו את המלאכה תוך כדי עבודה, ובקרוב יתוספו עליהם עוד 120 פועלים.

ורוע חדשה למסלה

אחת הבעיות המעסיקה את "חרסה" היא בעיית ההובלה. כידוע, ההובלה יקרה ביותר, כי גופים סניטריים תופסים במכוניות-משא נפח רב. פתרון מש-ביע רצון לשאלה ינתן רק לאחר שת-

ISRAEL ARTS AND CRAFTS
ON VIEW AT FLORENCE

The Israel stand at the International Arts and Crafts Show held in Florence, Italy, last month was organized by the Israel Export and Trust Company, and was seen by half a million visitors during the month the Fair was open. The opening of the Fair was attended by the Italian President and Prime Minister, who displayed great interest in the Israel stand. All the goods exhibited were offered for sale, and Israel came next to Yugoslavia in the turnover of trade done. Outstanding products on the Israel stand included the gift articles of the Israel Gift Articles Association, particularly those of Palbel, the pottery shown by Harsa, of Beersheba, the Biblical figurines by Teppich, the plastic dolls produced by Mayer Chemical Industries, and the beautiful display of character dolls by WIZO Home Industries. The centre of the stand, which was artistically though simply arranged, was occupied by copies of the Dead Sea Scrolls which proved most interesting to the Italian public. Israel, whose stand was headed by Mr. K. Schaefer, of the Ministry of Commerce and Industry, was one of eighteen nations represented at the Fair, the others including the United Kingdom, France, Canada, Yugoslavia, Germany, and the United Arab Republic. The organizers did not permit excessive decoration of the stand as they wished the products to speak for themselves, without the benefit of too flattering a background.

Wystawa mozaiki Nechemii Azaza

Nechemia Azaz, który wystawia obecnie w galerii im. Czernyńskiego swą mozaikę, jest artystą o nieposiedniej kulturze i o wykształceniu, które nabył na szerokich szlakach świata. Jest „sabra”, urodził się bowiem w Zichron Jaakow, gdzie także ukończył szkołę powszechną. W roku 1939 kończy szkołę średnią w Bejrucie, następnie uczy się rzeźby i mozaiki we Włoszech, uzupełnia zaś naukę witrażu i rzeźby w Holandii i w Paryżu.

W roku 1948 wraca do kraju, by wziąć udział w naszej woj-

nie wyzwoleniczej, potem znów jedzie do Holandii, aby uczyć się tam ceramiki i kończy wydział chemii ceramicznej na Politechnice w Hadze. Długoletnie studia sztuki zdobniczej pogłębiają jego wiadomości w różnych jej dziedzinach i kształcą jego smak. Po powrocie do kraju w roku 1956 zakłada dział ceramiki zdobniczej „Charsa” w Beer Szewie. Wykształcił tam dwóch uczniów i zabrał się z nimi do roboty, a teraz znalazło tam pracę i chleb 32 ludzi. Jego marzeniem jest uczynić z cera-

miki gałąź pomocniczą dla nowych olim, osiedlonych w moszawach i z ramienia Ministerstwa Pracy, w ramach „Hamerkaz le Hachsza” zakłada kurs ceramiki dla nowych olim.

Azaz jest artystą o poważnym stosunku do sztuki. Otrzymał on zaproszenie udziału w konkursie ceramiki we Florencji, organizowanym przez muzeum międzynarodowej ceramiki w tym mieście i wyróżnia się tam charakterem swych prac. Jest to bowiem ceramika o walorach rzeźby, gdzie „figura” ceramiczna zastępuje posąg.

Azaz nie zaprzęga się niewolniczo do żadnego kierunku w sztuce. Niektóre prace zakreślone są abstrakcyjnie, ale jest to artysta, który w glinie, kamieniu czy w formie ceramicznej widzi zawsze człowieka. Nadając dzbanowi rysy modernistyczne, ciąży jednak jakąś siłą atawistyczną ku przeszłości, bo jego prace natchnione są stylem naczyń i przedmiotów, znalezionych w wykopaliskach w Izraelu i przypominają także wzory staro-egipskie.

Są to wyroby ceramiczne o bogatej fantazji, wyrosłe z atmosfery „Negewu”, o kolorach przypominających kolory ziemi, skwar i kolorystykę pejzażu pustynnego, operuje gamą kolorów, brązowego, zielonego, iszarego.

Są to przeważnie prace, wykonane w „Charsa”, ale dalekie są od pojęcia masowej produkcji. Każda praca ma bowiem charakter indywidualny, jest dziełem sztuki, choć może służyć jako świecznik, jako waza dla kwiatów, lub jako przedmiot „niepraktyczny” sztuki stosowanej, zdobiącej nowoczesne mieszkanie.

Na specjalną uwagę zasługuje waza o oryginalnej formie w siedlonym delikatnym kolorze. Inspirację do wykonania tej pracy dała artyście waza znaleziona przez archeologa francuskiego Jeana Pérauxa w Tel Matar, koło Beer Szewy, pochodząca z okresu praojca Abrahama.

M. Wolman-Sierackowa

11 SEPTEMBRE 1959

ET LITTERAIRE

SCULPTEUR AUX ASPECTS DIVERS

Néhémia Azaz expose ses céramiques

Un art inspiré par la poterie primitive, est-on tenté de dire en voyant l'intéressante exposition de céramiques de Néhémia Azaz, qui se tient actuellement à la Galerie Chemérinsky; on regarde de plus près, et l'on pense: „Influence du fétichisme des anciennes tribus indiennes ou africaines”.

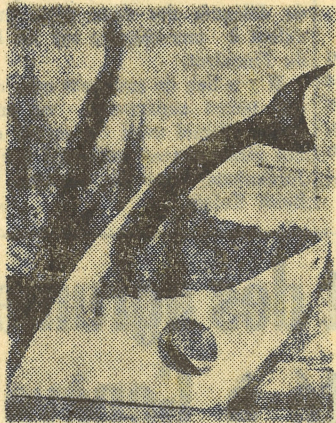
Les deux opinions sont valables, comme d'autres encore pourraient l'être, et pourtant, chacune d'entre elles ne serait qu'un des aspects de l'art de Néhémia Azaz; un art qui est l'aboutissement d'une continuité jouant dans une région géographique donnée: Celle dans laquelle il travaille.

LE „STYLE BEERCHEVA”

Azaz, qui déjà exposé en France, en Hollande et aux Etats-Unis, travaille à Beercheva, qui est le centre de la fabrication de la céramique dans le pays.

„Si je travaillais à Jérusalem ou à Safed, mes oeuvres seraient différentes de ce qu'elles sont”, me dit-il. Je crois que la fameuse polémique sur le caractère universel de l'Art est vide de sens; il est évident que l'Art est universel, en ce sens qu'il est partout la recherche de quelque chose d'élevé et d'indéfinissable, mais il n'en est pas moins conditionné par

la région géographique et tout ce qu'elle comporte, lui servant de cadre. Cette région est, pour

moi, Beercheva. En conséquence, je suis persuadé que mon Art a bien des points communs avec celui de toutes les civilisations qui ont fleuri dans cette ville et dans sa région”.

UNE OEUVRE...

Mais avant d'essayer d'analyser sa création, jetons un coup d'oeil sur les oeuvres exposées.

Un premier coup d'oeil sur l'ensemble de l'exposition suffit pour se rendre compte que rien de ce qui est présent ici ne comporte un caractère utilitaire. On peut, évidemment, trouver des vases, des écuelles, ou peut-être encore quelques autres objets „d'usage courant”, mais aucun d'eux n'a été conçu dans cet esprit.

La raison en est claire; Azaz est, avant tout, un sculpteur qui a déjà exposé à plusieurs reprises. C'est ce qui explique les éléments sculpturaux, les recherches de formes et de volumes que l'on retrouve dans la majeure partie des pièces. Certaines d'entre elles ne sont

que la concrétisation dans la matière, d'une silhouette peinte qui constitue le point de départ de l'artiste. Sur d'autres, on trouve des éléments décoratifs, linéaires ou rappelant la fresque égyptienne.

Nous avons dit qu'Azaz est un sculpteur; c'est sans doute pour cette raison que toutes ses céramiques sont conçues à partir de formes sensées être humaines. Dans la plupart d'entre elles, on retrouve le symbole phallique, ou celui de la féminité, thèmes de la fécondité chère à l'artiste.

... TRES AUDACIEUSE

Audacieux à l'extrême dans sa conception, l'artiste élargit sans cesse le champ de sa création grâce à une technique dont il connaît tous les secrets et qui lui permet de réaliser des tours de force qui dépassent l'entendement du profane. Pour cette raison, il dépasse le cadre du „moderne”, tel qu'il nous est proposé dans les vitrines sous forme de certains vases d'inspiration relativement limitée.

Préférant les oeuvres de grandes dimensions, qui lui permettent de donner toute sa mesure, tout son élan, il n'en dédaigne pas pour autant d'exquises miniatures à la matière figée dont le patin contraste avec l'écorce boursoflée ou rugueuse des oeuvres de dimensions plus imposantes. Ces miniatures, sont dues aux deux jeunes apprenties de l'artiste, une tunisienne et une marocaine, Jacqueline Bittan et Aliza Méir dont Azaz espère beaucoup.

L'exposition restera ouverte jusqu'à la fin de la semaine prochaine.

Gabriel ROUÏ